

fenyőkre. Másrészt Hartig azt a nézetet vallja, hogy a sűrű állásban lévő erősen beárnyékolt lucz fenyők, melyek a nap közvetlenül ható heve ellen védve vannak, egészségesek és épen maradnak, csak rovarfalás, vagy más veszély ne érje azokat.

(Közli: *Molnár Gj.*)

Vadászati tárcza.

Magyarország 1892-diki vadlelövéséről.

(—) A földmivvelésügyi m. kir. ministerium által rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján szerkesztett 1892-diki vadlelövési és értékesítési kimutatásokat a t. vadászközönségünknek a következő oldalakon bemutatva, mondhatjuk, hogy az előző évek lelövéséhez képest tetemes haladást látunk. Tiszántul és Erdély kivételével nincs vármegye, melyben rőt vad nem tenyésznek; sőt Erdélyben is örvendetes jelenségét látjuk a rőt vad terjedésének, a mennyiben Fogaras, Hunyad és Szeben vármegye összesen 11 rőt vadat mutat ki. De ezenfelül tudomásunk van róla, hogy a gróf Andrássy-féle birtokon Kolozsvármegyében és a görgényi erdőségekben is nagyobb számú fő vadat tenyésztenek.

A dām vad is mindinkább tért hódít; 21 vármegye mutat ki dām vadat. Őz vad és erdei szép számmal lövetett mindenütt; az utóbbi vadról különösen látjuk, hogy a teljesen sík és erdőtlen vármegyéknek kivételével évről-évre nagyobbó szaporulatot mutat.

Feltünő jelenség, hogy Pozsony vármegyében Mufflon lövetett; bizonyíték ez ugyanarra nézve, hogy a Mufflon nemcsak kelet felé, Barsba terjed eredeti fészkeből, hanem nyugat felé is; annál szomorubb, hogy azt kell látnunk, hogy az oda kirándult vadat Pozsonyban, e par excellence vadász vármegyében lelőtték.

A zergéket úgy a Tátrában, mint Erdélyben is szintén szaporodni látjuk. A nyulakra nézve az 1892-diki év feltűnően kedvező volt; de fölötté kedvezőtlen a foglyokra nézve, melyeknek száma az 1890-diki csaknem félmillióról ennek ötödrészére apadt le.

A fácán tenyésztése szintén terjed hazánkban. Erdély és a főképen bérczes vármegyék kivételével egész Magyarországon kezdik tenyészteni és méltán, mert ez mindenestre egyike ama vadaknak, a melyek észszerű tenyésztése tetemesebb hasznot hajthat.

A vadpulykát csak Pest-, Bihar- és Békésvármegyékben látjuk kitüntetve, bár tudjuk, hogy Komáromban, Pozsonyban, Nyitrában, Beregben, Barsban és Baranyavármegyében stb. is tenyésztik.

A ragadozókra áttérve ki kell emelnünk az elejtett medvéknek nagy számát (181); különösen feltűnik, hogy Erdélynek legkisebb vármegyéiben: Brassóban és Csikben 33 és 28, összesen 61 medve lövetett, az összelövésnek $\frac{1}{3}$ része; míg a 6-szor, illetve $2\frac{1}{2}$ -szer nagyobb Máramarosban csak 39 medve ejtetett; 11 drbbal Háromszék, 9 darabbal Zólyom, 7 drbbal Fogaras szerepel. A medvék tanyája tehát úgy látszik Csik-, Háromszék- és Brassó-vármegye (72).

A legtöbb farkas Krassó-Szörényben (52), Hunyadban (37), Szebenben (36), Alsó-Fehér, Csikban és Máramarosban (30—30); Aradvármegyében (26); az erdélyi vármegyékben 209 drb lövetett.

A hiuzt illetőleg feltűnő, hogy Erdélynek tág erdeiben aránylag oly kevés (9), a Tiszán inneni vármegyékben (Gömörben 9), összesen 20 hiuz lövetett. Ugy látszik, hogy e veszedelmes ragadozó erős szarvas- és főképen öz-állományu erdőségekben tenyészik a legjobban.

II. Az 1892-ben lelőtt vadak mennyisége.

	Dunán- túl	Dunán- innen	Tiszán- innen	Tiszán- túl	Királyhá- gón túl	Összesen
	1892	1892	1892	1892	1892	1892
Szarvas	1.157	872	221	76	11	2.337
Dámvad	354	354	49	103	6	886
Őz	1.861	3.224	1.391	1.538	832	8.846
Zerge... ..	—	13	32	15	57	117
Vadjuh	—	8	—	—	—	8
Erdei (vaddisznó) ...	211	1.421	888	468	411	3.399
Nyúl	138.564	146.110	14.989	100.550	28.264	428.477
Siketfajd	5	37	24	62	161	289
Nyirfajd	—	29	42	130	26	233
Császárfajd	4	846	1.042	1.000	2.455	5.347
Vadpulyka	—	18	—	137	—	155
Fácán	17.872	16.861	680	8.665	6	44.084
Fogoly	57.906	35.567	3.271	8.046	6.147	110.937
Vadlúd	1.217	3.343	74	842	329	5.805
Vadkacsa	7.539	9.763	1.672	11.172	3.890	34.036
Túzok, daru	291	146	9	230	28	704
Erdei szalonka	4.526	3.190	1.608	2.328	5.088	16.740
Különféle [*1]	49.737	64.925	9.743	29.764	24.784	178.953
Összesen :	281.244	286.727	35.735	165.132	72.495	841.333
Medve	—	21	9	56	95	181
Hiúz	—	3	20	6	9	38
Farkas	—	1	33	147	209	390
Vidra... ..	80	152	69	82	151	534
Borz	230	238	159	173	649	1.449
Vadmaeska	297	184	117	387	322	1.307
Róka... ..	4.341	4.559	2.156	3.205	5.001	19.262
Menyétfélék [*2] ...	8.464	7.375	991	2.899	1.037	20.766
Különféle kártékony[*3]	76.558	65.487	12.757	61.446	21.843	238.091
Kóbor eb, maeska ...	9.533	9.046	2.391	4.451	2.318	27.739
Összesen :	99.503	87.066	18.702	72.852	31.634	309.727
Mindössze:	380.747	373.793	54.437	237.984	104.129	1,151.090

	Dunán- túl	Dunán- innen	Tiszán- innen	Tiszán- túl	Királyhá- gón túl	Összesen
	1892	1892	1892	1892	1892	1892
Üregi nyúl [*1]	5.690	5.802	—	46	110	11.648
Fürj	29.929	32.992	5.582	16.642	12.806	97.951
Haris	1.983	2.227	1.181	936	1.481	7.808
Rigók	2.030	9.633	844	1.428	1.900	15.835
Különfélék	10.105	14.271	2.136	10.712	8.487	45.711*)
Összesen :	49.737	64.925	9.743	29.764	24.784	178.953
Nyest [*2]	649	528	276	205	456	2.114
Görény	2.194	2.220	348	476	396	5.634
Menyét	5.621	4.627	367	2.218	185	13.018
Összesen :	8.464	7.375	991	2.899	1.037	20.766
Szörmések [*3]	2.712	2.988	217	5.461	148	11.526
Szárnyasok	72.846	62.499	12.540	55.985	21.695	226.565**)
Összesen :	76.558	65.487	12.757	61.446	21.843	238.091

*) Ebben különféle emlős 894, gém 352, szárcsa 10.147, vízi szalonka 7793, galamb 16.637, egyéb 9.888. összesen : 45.711 darab.

**) Ebben sas és keselyű 4315, sólyom, kánya, ölyv, vércse 40.015, bagoly 10.211, varjú, szarka 141.147, egyéb 28.877, összesen : 226.565 darab.

Vidra — tekintve hazánk számos és haldus vizeit — aránylag kevés (mindössze 534) ejtetett zsákmányul: a legtöbb Torda-Aranyosvármegyében (36); azután Árvában (29); Pestvármegyében (23); Mármarosban és Krassó-Szörényben (22); Háromszékben (20).

A borzoknak valóságos Eldorádója úgy látszik Alsó-Fehérvármegye, a hol 280 drbot lőttek; követi Szolnok-Doboka 71; Baranya 70; Kolozs 51; Mármaros 49; Gömör 48; Bács-Bodrog 45; Hunyad 44; Nyitra 40 drbbal.

A rókából aránylag legtöbbet (5001 drb.) pusztítottak el Erdélyben; s itt szintén Alsó-Fehér vármegye áll első helyen (1145 drb), melyet követ Pestvármegye (1009 drbbal);

tetes számát látjuk még Baranyában (903); Hunyadban (729); Veszprémben (619); Nógrádban (562); Szolnok-Dobokában (514); a többi vármegyék 500-on alul maradtak. de Nagy-Küküllővármegye — az egyedüli — egyetlen egy drbot sem tüntet fel.

A szárnyas ragadozók a löjegyzékben úgy látszik rendszerezés nélkül, vagy helytelen rendszerezéssel vétettek fel, mert például sas és keselyű 4315 drbbal van feltüntetve, a mi oly szám, mely a valóságot minden esetre tetemes száztólival meghaladja. Egyébként a 226 ezerrel feltüntetett szám örvendetes bizonyítékául tekintendő a fokozódó vadóvásnak, de 10 ezerrel oly soknak tartjuk a lelőtt baglyok számát, hogy azt a talajviszonyok figyelembe vételével szigoruan vadászati szempontból sem találhatjuk indokoltnak.

Általánosan tudva van, mily káros befolyással vannak a vadtenyésztésre a menyétfélék és a kóbor ebek és macskák. Hogy a kimutatott lelövés a vadászat érdekeihez viszonyítva csekély, bizonyítják a főképen vadtenyésztő dunántúli és dunáninneri vármegyék lelővései, melyek a nyesteknél 60⁰/₀-át, a görényeknél 80⁰/₀-át, a menyéteknél csaknem 90⁰/₀-át, a kóbor ebeknél és macskáknál 70⁰/₀-át teszik az összes lelövésnek. Ez a magas lelövés az ország területének 36⁰/₀-ára esik, míg az aránylag kicsi százalékok ugyane terület 64⁰/₀-ának lelövését képezik.

Ha a hasznos vadak lelövésének mennyiségét az ország közigazgatási beosztása szerint tekintjük, első helyen látjuk Pestvármegyét 90.300 darabbal; ezt követi Somogy 56.000 drbbal; Pozsony 55.400; Nyitra 51.200; Moson 40.000, Vas 35.800, Sopron 34.600, Bács-Bodrog 34.200, Arad 25.500, Veszprém 24.100, J.-N.-K.-Szolnok 21.100, Temes 20.900, Komárom 20.300, Békés 20.200, Csongrád 17.700, Fehér 16.400, Nógrád 16.300, Zala 14.800, Tolna

III. Súly és értékegységek.

A vad neve		A kiszáradt vadnak	Értékesíthető húsn.	Az agnós-nak	A zsíradék	átlagos egységértéke o. ó.								Az elejtett vad mennyisége	
						A hús		A bőr		Agancs		Agancs			A zsír
		átl. egys. kgr.-ban				kg.	darab	darab	kg.	kg.	kg.				
		kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	kr				
H a s z n o s v a d	Szarvas 40% bika, 50% suta, 10% borju ...	—	80	4	—	30	—	—	4	50	2	—	—	2.337	
	Dámvad 40% bika, 50% suta, 10% borju ...	70	55	1.5	—	40	—	—	3	—	2	—	—	866	
	Öz 50% bak... ..	15	12	—	—	—	8	—	50	—	50	—	—	8.846	
	Zerge	15	12	—	—	—	8	—	2	—	1	—	—	117	
	Vadjuh	20	15	—	—	—	10	—	2	—	—	—	—	8	
	Nyúl	4	3	—	—	—	1	—	20	—	—	—	—	—	428.477
	Siketfajd	4	3.5	—	—	—	2	50	—	—	—	—	—	—	289
	Nyirfajd	1.5	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	233
	Császárfajd	0.75	0.5	—	—	—	1	20	—	—	—	—	—	—	5.347
	Vadpulyka	6	5	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	155
	Fácán	1.5	1	—	—	—	1	50	—	—	—	—	—	—	44.084
	Fogoly	0.5	0.4	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	110.937
	Vadlúd	2.8	2.2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5.805
	Vadkacsa	1	0.8	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	34.036
	Túzok, daru	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	704
Erdei szalonka	0.65	0.5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	16.740	
Különféle	—	0.2	—	—	—	—	0.7	—	—	—	—	—	—	178.953	
R a g a d o z ó é s k á r t ó k o n y-	Erdei (vaddisznó)... ..	50	50	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	3.399	
	Medve	—	—	—	20	—	—	20	—	—	40	—	—	181	
	Híúz	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	38	
	Farkas	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	390	
	Vidra	6	4	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	534	
	Borz	6	4.25	—	2	—	1	—	2	—	—	40	—	1.449	
	Vadmaeska	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1.307	
	Róka	—	—	—	—	—	—	2	50	—	—	—	—	19.262	
	Menyétfélék	—	—	—	—	—	—	1/2	10	—	—	—	—	20.766	
	Különf. kárt. és ragad.	—	—	—	—	—	—	—	*	0.5	—	—	—	—	238.091
Kóboreb és macska ...	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	27.739	
Összesen :												1.151.090			

IV. Súly és értékiszámítás.

A húsnak		Agancsnak	A zsírnak	A húsnak		Agancsnak	A bőrnek		A zsírnak	Összes érték	
súlya kgr.-okban			értéke o. é. frt és kr.-okban								
186·960	3·740	—	56.088	—	7.480	—	10.516	50	—	—	74.084 50
47·630	519	—	19.052	—	1.038	—	2.598	—	—	—	22.688 —
70·768	—	—	70.768	—	2.211	—	4.423	—	—	—	77.402 —
1·404	—	—	936	—	117	—	234	—	—	—	1.287 —
120	—	—	80	—	—	—	16	—	—	—	96 —
1·285·431	—	—	432.377	—	—	—	85.695	40	—	—	514.172 40
1·012	—	—	722	50	—	—	—	—	—	—	772 50
233	—	—	466	—	—	—	—	—	—	—	466 —
2·673	—	—	6.416	40	—	—	—	—	—	—	6.416 40
775	—	—	465	—	—	—	—	—	—	—	465 —
44·084	—	—	66.126	—	—	—	—	—	—	—	66.126 —
44·375	—	—	55.468	50	—	—	—	—	—	—	55.468 50
12·771	—	—	5.805	—	—	—	—	—	—	—	5.805 —
27·230	—	—	13.614	40	—	—	—	—	—	—	13.614 40
—	—	—	3.520	—	—	—	—	—	—	—	3.520 —
8·370	—	—	16.740	—	—	—	—	—	—	—	16.740 —
35·790	—	—	12.526	70	—	—	—	—	—	—	12.526 70
169·950	—	—	67.980	—	—	—	—	—	—	—	67.980 —
—	—	3·620	—	—	—	—	3.620	—	1.448	—	5.068 —
—	—	—	—	—	—	—	380	—	—	—	380 —
—	—	—	—	—	—	—	3.120	—	—	—	3.120 —
2·136	—	—	—	—	—	—	3.204	—	—	—	3.204 —
6·168	—	2·898	1.449	—	—	—	2.898	—	1.159	20	5.506 20
—	—	—	—	—	—	—	2.614	—	—	—	2.614 —
—	—	—	—	—	—	—	43.339	50	—	—	43.339 50
—	—	—	—	—	—	—	21.025	80	—	—	21.025 80
—	—	—	—	—	—	—	11.904	50	—	—	11.904 50
—	—	—	—	—	—	—	5.547	80	—	—	5.547 80
1·947·880	4·259	6·518	826.700	50	10.846	—	201.136	50	2.607	20	1,041.290 20

13.700, Baranya 13.600, A.-Fehér 12.400, Győr 11.800, Torontál 11.000, Trencsén 10.800, Csanád 10.100, Hont 9.900, Brassó 9.700, Esztergom 4.900 darabbal; de ha a lelövést Mosonvármegye területességére viszonyítjuk, ezen sorrend tetemesen megváltozik. Ezen területesség szerint első helyen áll Moson 40.000 darabbal; ezt követi Pozsony 26.400, Sopron 21.000, Győr 18.900, Nyitra 17.900, Somogy 17.200, Pest 14.300, Vas 14.300, Csanád 14.100, Komárom 14.000. Brassó 11.600, Békés 11.500, Veszprém 11.500, Csongrád 10.400, Esztergom 9.300, Fehér 8.000, Arad 7.900, J.-N.-K.-Szolnok 7.800, Hont 7.600, Tolna 7.600, Nógrád 7.600, Alsó-Fehér 6.900, Bács-Bodrog 6.200, Temes 5.800, Zala 5.800, Baranya 5.300, Trencsén 4.500 és Torontál 2.300 drbbal, vagyis: ha Mosonvármegye területét (2000 □ km) egységnek vesszük, azt látjuk, hogy a Dunántul összes vármegyéi a vadtenyésztés szempontjából az elsők közé sorakoznak. Pozsony csak a második, Nyitra az ötödik és Pestvármegye csak a hetedik helyet foglalja el; de annak az örvendetes tudására is jutunk, hogy az erdélyi vármegyék közül is kettő foglal helyet e rangsorban, t. i. Brassó és Alsó-Fehérvármegye, bár az előbbinek a madárvonulás biztosítja e helyet, a mennyiben lelövésének 55%-a (5568 drb) fürjekre esik.

Az értékesítésre nézve megjegyezzük, hogy bár ez egységtételekkel lehetőleg alul maradtunk, a feltüntetett 1,041.300 frt, eltekintve mindazon iparágaktól, a melyek a vadászat révén nagy mérvben foglalkoztattatnak, magában véve is oly összeg, mely nemzetgazdasági szempontból a vadtenyésztést oly fontos tényezővé emeli, mely az e tekintetben illetékes köröknek figyelmére nagyon is méltó.